

Datum
2024-01-17

Diariernr
KST 2023/339

Ert datum
2023-10-17

Ert diariernr
S2023/02643

Socialdepartementet

En ändamålsenlig arbetsskadeförsäkring (SOU 2023:53)

Allmänna synpunkter

Som framgår av överlämnandetexten har såväl den särskilde utredaren som delar av utredningens sekretariat tydliga kopplingar till LO-TCO Rättsskydd AB. Det företags uppdrag är enligt dess hemsida att biträda bl.a. nämnda förbunds medlemmar i rättsliga angelägenheter. Den huvudsakliga arbetsuppgiften är att driva rättsliga processer i domstolar, bl.a. i mål om arbetsskadeförsäkring.

Kammarrätten ifrågasätter lämpligheten i att ett partsperspektiv ges en framträdande roll i en offentlig utredning i vilken analyser görs och förslag lämnas i frågor av processuell art.

39 kap. socialförsäkringsbalken

Arbetsskadeprövningens olika delar och beviskrav

Utredningen föreslår bl.a. en ändring av det sedan drygt 20 år gällande arbetsskadebegreppet. Anledningen till detta sägs vara att begreppet är otydligt och riskerar att leda till brister i rättssäkerheten. Samtidigt uttalas att den nu gällande bevisregeln och beviskraven är väl avvägda. Som framgår av betänkandet eftersträvas förtydliganden i sådana delfrågor som en prövning av arbetsskadeärenden innehåller.

Postadress
Box 2302
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 5

Telefon
08-561 690 00

E-post: kammarrattenistockholm@dom.se

Internet: www.kammarrattenistockholm.domstol.se

Kammarrätten delar inte utredningens uppfattning att gällande regler lider av en sådan otydlighet att det skulle finnas behov av ytterligare en definition av begreppet arbetsskada. Högsta förvaltningsdomstolen har i ett antal avgöranden prövat det nu gällande arbetsskadebegreppet (se t.ex. RÅ 2010 ref. 36, RÅ 2010 ref. 101 och RÅ 2011 ref. 26). Domstolen har därvid på ett pedagogiskt sätt redogjort för hur en arbetsskadeprövning bör gå till. Det finns alltså en väl utvecklad praxis på området.

Beträffande de delfrågor som ingår i prövningen, såsom begreppen annan skadlig inverkan, försäkrad i befintligt skick och konkurrerande skadeorsaker, är detta begrepp som funnits med alltsedan lagen om arbetsskadeförsäkring trädde i kraft. Det finns därför en rikhaltig praxis kring hur sådana frågor ska bedömas. Något egentligt behov av de lagändringar som utredningen förespråkar kan knappast finnas, om man inte vill ge begreppen en annan innebörd än de har enligt fast praxis.

Enligt kammarrättens mening riskerar de föreslagna ändringarna leda till att nya frågor uppstår och att rättsläget förändras på ett sätt som inte varit avsett.

Utredningen föreslår vidare att det i lagtexten ska anges att kravet på bevisningens styrka i de olika delfrågorna är "sannolikt". Kammarrätten konstaterar att det gängse beviskravet i förvaltningsprocessen är just "sannolikt". Införandet av legala beviskrav kan ha fog för sig om lagstiftarens avsikt är att frångå beviskrav som annars gäller. Så är alltså inte fallet här. Något beviskrav bör således inte anges i lagtexten.

Mot bakgrund av det sagda avstyrker kammarrätten att förslagen i denna del läggs till grund för lagstiftning.

Undantaget för vissa psykiska och psykosomatiska skador

Arbetsskadeförsäkringen ger tillsammans med kompletterande kollektiv-avtalsförsäkringar ett skydd mot inkomstförlust vid arbetsskada som i princip motsvarar ersättning enligt skadeståndslagen. Det är en ersättningsnivå som vida överstiger socialförsäkringsersättningar som betalas ut vid annan sjukdom eller skada. Det har därför i förarbetena till lagen om arbetsskadeförsäkring framhävts vikten av att tydligt avgränsa området för försäkringens räckvidd. Denna princip har sedan bekräftats i senare förarbeten till ändringar av arbetsskadebegreppet.

Den avgränsning som gäller skador av psykisk och psykosomatisk natur till följd av sådana i lagen uppräknade förhållanden vilka utgör en naturlig del av arbetslivet har enligt kammarrätten inte förlorat i aktualitet. Den avgränsningen är i linje med arbetsskadeförsäkringens funktion och syfte och enligt kammarrättens mening har det inte redovisats tillräckliga skäl för att ta bort denna. Skulle förslaget genomföras kan det antas att antalet ansökningar – och

antalet mål i domstol – om arbetsskadeersättning med anledning av skador av psykisk och psykosomatisk natur skulle komma att öka stort.

Undantaget vid smitta

Den reglering som innebär att skada som har framkallats av smitta ska anses som arbetsskada endast i den utsträckning regeringen föreskriver det har kommit till för att avgränsa det generella arbetsskadebegreppets räckvidd i fråga om infektionssjukdomar som har allmän spridning i samhället. Regleringen har enligt kammarrätten en naturlig funktion. Det utredningen för fram om att förkylningar och liknande inte skulle kunna ge ersättning enligt arbetsskadeförsäkringen på grund av deras kortvariga natur ska ställas mot att infektionssjukdomar också kan medföra långvariga konsekvenser i form av följdillstånd. Rätten att få ersättning från arbetsskadeförsäkringen i sådana fall skulle te sig närmast illusorisk då det i de flesta fall skulle vara mycket svårt att visa att det är mer sannolikt att man smittats i arbetet än någon annanstans. Icke desto mindre kan det antas att antalet ansökningar om arbetsskadeersättning med anledning av smitta skulle komma att öka stort, och därmed också antalet mål i domstol. Det nu gällande undantaget vid smitta bör således behållas.

40 kap. 3 § socialförsäkringsbalken

Utredningen anser att det finns oklarheter kring vad begreppet ”är försäkrad” innebär. Kammarrätten anser tvärtom att det tydligt framgår av 4 kap. 3 § socialförsäkringsbalken vilka krav som ställs för att någon ska anses vara försäkrad. Att ändra 40 kap. 3 § socialförsäkringsbalken i enlighet med förslaget skulle snarare riskera att medföra oklarheter vid rättstillämpningen. Förslaget avstyrks därför i denna del.

41 kap. 2 § socialförsäkringsbalken

Förslaget innebär bl.a. att kravet på att inkomstförlusten ska uppgå till minst en fjärdedels prisbasbelopp tas bort. Utan en nedre ekonomisk gräns för vilka arbetsskador som ska prövas riskerar kostnaden för prövningarna överstiga de belopp som kan komma att beviljas. Kammarrätten ifrågasätter om detta är rimligt ur ett processekonomiskt perspektiv. En ändring i enlighet med förslaget kan antas medföra ett stort antal nya arbetsskadeprövningar.

42 kap. 13 § och 110 kap. 6 § socialförsäkringsbalken

Förslaget innebär att Försäkringskassan senast dag 550 i sjukperioden för en försäkrad som har sjukpenning ska klarlägga om den försäkrade menar att nedsättningen av arbetsförmågan beror på en arbetsskada och, om så är fallet, pröva rätten till livränta. Försäkringskassan ska alltså ta initiativet till en

utredning kring rätten till eventuell livränta och fatta beslut i den frågan utan att det har kommit in någon ansökan från individen. Som huvudregel gäller att den som vill få en förmån själv ska ansöka om den. Kammarrätten anser att det inte har kommit fram skäl att avvika från denna princip. Kammarrätten avstyrker därför förslaget i denna del.

Förslagets konsekvenser

Utredningens bedömning är att förslagen kommer att medföra en viss kostnadsökning för de allmänna förvaltningsdomstolarna, men att den troligen inte blir särskilt omfattande. Som framgår av det ovan sagda anser kammarrätten att de föreslagna ändringarna kan förväntas medföra en stor ökning av antalet mål i domstol och även leda till nya frågeställningar i målen. Kammarrätten utgår från att förvaltningsdomstolarna kommer att kompenseras för de ökade kostnaderna om förslagen genomförs.

Detta yttrande har beslutats av kammarrättslagmannen Johan Lundmark och kammarrättsrådet Henrik Jansson. Föredragande har varit tf. assessorn Anna Laaksonen.

Johan Lundmark

Henrik Jansson

/Anna Laaksonen

Kopia till

Övriga kammarrätter
Hovrätterna
Förvaltningsrätterna under Kammarrätten i Stockholm
Justitiedepartementet, expeditionschefen och enheten DÅ
Domstolsverket
Kammarrättens intranät
Tidningarnas telegrambyrå